

Examensarbete 15 hp

Lärarexamen

2009

Hanna Boss & Hedvig Nilsson

Färdig musiklärare efter examen?

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Sammanfattning

I det här arbetet undersöker vi om musikläraren verkligen är så förberedd på yrkets alla delar som man borde vara efter avslutad utbildning. Studien är indelad i tre rubriker; *Arbetsliv, Kunskapsmål och bedömning* samt *Utbildning*; för att ge en övergripande bild av de olika delarna i utbildning och yrkesliv för musikläraren. Vi har valt att intervjua sex nyutbildade musiklärare som är yrkesverksamma inom grundskola och gymnasium. Vi tittar även på styrdokument för vad en lärarutbildning ska innehålla samt hur exempelvis utvecklingssamtal och betygssättning ska genomföras i grundskola och gymnasium.

Vi har bl.a. kommit fram till att Kungliga Musikhögskolans lärarutbildning har brister i att informera lärarstudenterna om mentorskap, utvecklingssamtal och betygssättning.

Sökord: bedömning, examen, kursplan, musiklärare, utbildning

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Innehållsförteckning	4
1. Inledning	5
1.1 Syfte.....	6
2. Bakgrund	6
2.1 Arbetsliv	6
2.2 Kunskapsmål och bedömning	8
2.3 Utbildning	10
3. Metod	11
3.1 Urvalsgrupp och etiska överväganden	11
4. Resultat	11
5. Analys	13
5.1 Arbetsliv	13
5.1.1 "Din tjänst"	13
5.1.2 Ramtid, lektionstid, förtroendetid	14
5.1.3 Mentorskap	14
5.1.4 Ämnesansvar	15
5.2 Kunskapsmål och bedömning	16
5.2.1 Kursplaner	16
5.2.2 Betyg och omdömen	17
5.2.3 Matriser	18
5.3 Utbildning	19
5.3.1 Praktik	19
5.3.2 Kursers relevans	20
5.3.3 Övriga kommentarer	20
6. Slutsatser	21
7. Diskussion	21
7.1 Påverkansfaktorer	22
7.2 Förslag till fortsatt forskning	23
7.3 Att skriva tillsammans	23
8. Referenser	25
9. Bilagor	26
9.1 Intervjuunderlag	26
9.2 Kursplaner	28
9.3 Exempel på bedömningsmatris	30

1. Inledning

Som nyutbildade musklärare började vi jobba på samma 6–9-skola. Vid våra ämneskonferenser upptäckte vi att vi hade samma funderingar och frågor om vi verkligen hade fått all kunskap om vad som faktiskt krävs av en musklärare, utöver själva undervisningen. Ett uppdrag som vi på den här skolan ansåg som väldigt viktigt, men inte fått någon utbildning i, var mentorskapet. Vad innebär det egentligen att vara mentor; hur går ett utvecklingsamtal till och vad krävs av mig i föräldrakontakten? Hur skriver man omdömen, betyg och åtgärdsprogram? Vi ställer oss frågande till varför vi inte har fått information om detta i vår utbildning på musikhögskolan, då det står med i kursplanen till kursen *Sambällets och demokratins värdegrund*; ”i kursen diskuteras hur man som lärare ska kunna bedöma och värdera elevers lärande och utveckling samt informera och samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare” (2004). Kursen ingår i det allmänna utbildningsområdet (AUO) som finns med i alla lärarutbildningar. Var det så att vi inte var tillräckligt uppmärksamma eller kan det vara så att dessa begrepp faktiskt inte togs upp?

Förutom mentorskapet var det många andra frågor som också kom upp. Hur gör man när man är ämnesansvarig? Vi tycker inte att vi på musikhögskolan fått inblick i hur mycket som måste göras när det gäller budget, prioritering av inköp och institutionsvård. Övriga uppgifter man har som lärare så som rastverksamhet och matvakt hade ingen av oss någon aning om innan vi började. Vi tycker att det är viktigt att man får den kunskapen i sin lärarutbildning.

*Ramtid*¹, *lektionstid*² och *förtroendetid*³ är begrepp som det inte pratades om inom vår lärarutbildning, men som spelar en stor roll när man ska söka en tjänst på en skola och som känns viktigt när man börjar jobba. Det är ju inte bara att lägga upp lektionsplaneringar och att undervisa som är viktigt när man jobbar som lärare utan också hur man gör efterarbetet till varje lektion. Vi var på musikhögskolan vana att reflektera över vårt eget arbete och den insats vi gjort under lektionen, men inte över allt eleverna gjorde; vilket är viktigt när man skriver omdömen. Att få lära sig hur man kan bedöma samtidigt som man undervisar hade varit en stor fördel när man börjar jobba som nyutbildad musklärare.

Vi har upplevt att bedömningsmatriser kan vara ett hjälpmedel i arbetet med att bedöma elever, och för elevers självvärderande, i praktiskt estetiska ämnen då det inte är lika lätt att bedöma färdigheter i dessa ämnen som det är att bedöma teoretiska kunskaper genom exempelvis skriftliga prov.

Det vi tycker sammanfattar allt detta är att vi båda känner att vi saknar viss utbildning som är adekvat för vårt yrke som musklärare utöver själva undervisningen. Efter denna insikt vill vi undersöka vad andra nyutbildade musklärare från KMH kände när det började jobba. Själva tycker vi inte att vi har fått någon kunskap i hur man jobbar som musklärare, förutom i undervisningssammanhang. Har andra samma uppfattning som vi?

En liknande studie gjordes i Malmö för ett år sedan och vi har valt att använda oss av liknande frågor för att kunna bygga på den undersökningen och se om det finns några skillnader mellan studenternas upplevelse av de olika högskolornas utbildning.

¹ Arbetstid som arbetsgivaren disponerar.

² Den tid då undervisning sker.

³ Tid som läraren själv förfogar över, var och när arbetet utförs.

Christina Wikström är filosofie doktor i beteendevetenskapliga mätningar och arbetar som forskare och lärare vid institutionen för beteendevetenskapliga mätningar vid Umeå universitet. Hon nämner i en artikel att ”lärarna måste få bättre förutsättningar i form av utbildning om kunskapsmätningars teori och praktik, oavsett om de kommer att arbeta med betygssättning eller ej” (2007). Hon anser att ”Learning by doing” inte är en bra lösning för läraren att skaffa sig denna kompetens. ”Det är ineffektivt och osäkert och kommer oundvikligen att leda till att de flesta gör som man alltid gjort (eller själv upplevt) såväl när det gäller hur mätningar i klassrummet bör utformas som hur betyg sätts utifrån detta”.

Vi tycker att det Wikström säger i sin artikel stämmer överens med våra upplevelser och tankar som i sin tur har lett till den här undersökningen.

1.1 Syfte

Syftet med vår undersökning är att närmare identifiera och behandla de delar av musikläraryrket som inte tagits upp i vår utbildning. Några kompetensdelar som vi behandlar är mentorskap och bedömning.

2. Bakgrund

I det här kapitlet presenterar vi tidigare forskning och våra litteraturstudier.

2.1 Arbetsliv

Här förklarar vi några av de olika åtaganden och begrepp som en musiklärarens tjänst kan innehålla.

I Wingren och Huss (2008) forskning framkommer vikten av att som musiklärare se sin roll utifrån ett helhetsperspektiv. Att övriga kompetenser så som mentorskap, projektledning och arrangering av konserter är viktigt för arbetsgivare i en anställningssituation.

Arbetstid

Som lärare finns det två olika sorters anställning; ferietjänst och semestertjänst. Båda tjänsterna innebär i genomsnitt 1 767 timmars arbete per år, precis som för andra kommunaltjänstemän. Den ferieanställda har sin ferie när eleverna har sommarlov. Ferien jobbas in under terminerna genom 45-timmarsveckor bestående av reglerad arbetstid och förtroendetid. Semesteranställda arbetar 40 timmar i veckan alla veckor om året utom under semestern, som är 5 veckor. (Läraryrket, 2009)

Mentor

I grundskolan finns idag två olika benämningar på en lärare som har huvudansvaret för en elev; klassföreståndare och mentor.

I en klass som undervisas av mer än en lärare, vilket är vanligt i grundskolans senare år och i gymnasiet, utses vanligtvis en eller flera av dessa ämneslärare att vara klassföreståndare. Klassföreståndaren har ett ansvar för elevens studiegång och för kommunikationen mellan

skola och hem. (NE, 2009) På senare år är det vanligare att använda sig av ordet mentor istället för klassföreståndare.

En mentor är en person som i arbetslivet ofta är äldre och mer erfaren och delar med sig av sina erfarenheter och ger stöd och råd till en annan person, som är mindre erfaren i yrket eller ny på arbetsplatsen. I skolan kan en mentor vara en äldre elev, en lärare eller en annan vuxen. (NE, 2009)

Ordet mentors ursprung sägs komma ur den grekiska mytologin där Odysseus lämnade ansvaret för sitt hem och sin son Telemachos till sin vän Mentor när han skulle ge sig iväg i det Trojanska kriget. Vi kan även läsa i Odysseen att gudinnan Athena intar Mentors skepnad för att hjälpa Telemachos i hans fars frånvaro, därav ordet mentor. (March, 1998)

Numera använder sig skolorna i Sverige mer och mer utav ordet mentor istället för klassföreståndare, men innebörden är i princip den samma. I vår uppsats har vi valt att använda oss av ordet mentor.

Utvecklingssamtal

Lärare måste ständigt göra bedömningar för att utvärdera sina elevers lärande och aktivt observera eleverna genom samtal, elevarbeten, projektarbeten, grupparbeten och genom enskilda uppgifter. Elevernas kunskapsaktiviteter ska bedömas, de ska inte rangordnas efter olika poäng på prov. (Skolverket, 2001)

De regelbundna bedömningarna av eleverna syftar till att elever och föräldrar så tidigt som möjligt ska bli informerade om elevernas kunskapsutveckling. Detta sker under utvecklingssamtal. Sådana samtal ska genomföras minst en gång per termin (SFS 1994:1194)

För att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för varje barns utveckling och lärande har skolan i samverkan med vårdnadshavarna ett gemensamt ansvar för elevernas skolgång (Lpo 94).

Genom utvecklingssamtalet, ska elev, vårdnadshavare och lärare samtala om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling. Samtalet ska handla om hur elevens utveckling bäst kan stödjas och vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen. Dessa mål och insatser ska skrivas ner i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan (IUP), som skall upprättas i samband med utvecklingssamtalet. Meningen med samtalet är att ge eleven möjlighet att göra sig hörd. Eleven ska få ta ansvar, ha inflytande över sin skolsituation och planeringen av sina studier. Vårdnadshavarna ska få information om skolans mål för att kunna ge eleven ett bra stöd samt få möjlighet att delge läraren sina erfarenheter och synpunkter. (SFS 1994:1194).

Utvecklingssamtal med elever och föräldrar fördes in som ett obligatoriskt inslag i grundskolan under höstterminen 1995. De tidigare kvartsamtalen räckte inte till för att påverka elevens skolgång. En elev har beskrivit skillnaden mellan kvartsamtal och utvecklingssamtal så här: "Förr var det mest läraren och lite grann föräldern som pratade om mig, nu får jag prata själv också" (Hägg & Kuoppa, 1997)

Kvartsamtalet gick ut på att informera hemmet om elevens studiegång, men till skillnad från utvecklingssamtalet behövdes det inte göras någon utvecklingsplan. (Buckhøj-Lago, 2005)

För att utvecklingssamtalet ska vara utvecklande för just den eleven som är huvudperson i samtalet ska eleven själv leda samtalet och läraren i huvudsak lyssna. ”Att lyssna är att höra både det som sägs och det som inte sägs, dvs. att även uppfatta den information som ligger i kroppsspråk, mimik, tonfall osv.” (Buckhøj-Lago, 2005)

Ämnesansvar

En musiklärares ansvarsområden kan variera från skola till skola. Något som kan finnas med i tjänsten är institutionsvård och budgetansvar. Institutionsvård är service av instrument samt elektroniska tillbehör så som förstärkare och kablar och omsträngning av gitarrer. Att göra och förhålla sig till en budget är något som de flesta musiklärare kommer i kontakt med förr eller senare. Det kan ibland vara stora inköp som kostar mycket och ibland är det lite mindre dyra inköp.

2.2 Kunskapsmål och bedömning

Här visar vi hur styrdokument beskriver hur lärare ska bedöma kunskap, i grundskola och gymnasium, samt vad lärarstudenten ska kunna om detta efter avslutad utbildning.

Kursplaner

I grundskolan och gymnasieskolan finns det nationella och lokala kursplaner. De nationella kursplanerna utformas av regeringen och de lokala på skolorna eller i kommunen. En kursplan är ett styrdokument som anger målen för kursen eller ämnet. Kursplanen beskriver vad man ska lära sig, vad man ska öva sig i och vilka betyg man kan få samt vad som krävs för att uppnå de olika betygen. Det finns nationella kursplaner för varje ämne i grundskolan och för alla kärnämnen i gymnasieskolan. Tanken med de lokala kursplanerna är att varje skola eller kommun ska kunna anpassa kurserna så att de passar för just den skolans eller kommunens arbetssätt. (NE, 2009)

De kursplaner som följs i skolorna idag upprättades 1994. Just nu arbetar skolverket med att ta fram förslag till nya kursplaner, som förväntas tas i bruk 2011.

I den nuvarande nationella kursplanen i musik finns det mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det femte skolåret.

Eleven skall

- kunna delta i unison sång och enkla former av melodi-, rytm- och ackordspel samt föra samtal kring musicerandet,
- individuellt och tillsammans med andra kunna skapa musik i elementära former,
- förstå och använda begrepp som melodi, ackord, puls, rytm och taktart i olika uttrycks- och gestaltungsformer,
- vara medveten om och kunna reflektera kring musikens funktioner och varierande uttryck i dagens och gångna tiders samhällen. (Skolverket, 2000)

I slutet av det nionde skolåret ska eleven ha uppnått dessa mål:

Eleven skall

- kunna använda sin röst i unison och flerstämmig sång,
- kunna delta i gruppmusicerande med melodi-, rytm- och ackordspel samt kunna reflektera över och bedöma utförandet,
- kunna använda musik, text och andra uttrycksformer i skapande och improvisation för att gestalta tankar och idéer,
- kunna tillämpa centrala ämnesbegrepp i eget musicerande, musikskapande och musiklyssnande,
- ha kunskaper om musikens uttrycksformer, funktioner och traditioner i olika kulturer samt kunna reflektera kring dessa utifrån musiken i dagens svenska samhälle,
- vara medveten om olika ljud- och musikmiljöers påverkan på människan och vikten av hörselvård. (Skolverket, 2000)

Betyg och omdömen

Skolan har olika uppdrag. Den ska förmedla det kulturarv och grundläggande värden som vårt samhälle vilar på. Skolan ska arbeta mot och uppfylla olika mål som finns skrivna i de nationella dokument som styr skolans verksamhet. Det finns läroplaner för olika skolformer, och det finns tydliga mål som eleverna ska sträva mot och mål som ska uppnås.

Genom beslut i riksdagen och regeringen fastställer staten de mål som ska gälla för nationens skolsystem. Skolan och främst lärarna har i uppdrag att regelbundet bedöma om den enskilda eleven följer den väg som planerats och når de mål som ska uppnås. Om inte eleven följer den vägen ska skolan tillsammans med eleven bedöma vad som behöver göras för att eleven ska kunna uppnå målen.

Lärarnas bedömningar ska ligga till grund för betygssättningen av eleven. Betygskriterier finns utformade för att stödja lärarna i arbetet. Dessa ska underlätta för den betygssättande läraren att ge ett visst betyg.

Det svenska skolväsendet förändrades under 1990-talet. Skolan som tidigare var regelstyrd blev målstyrd. Stora förändringar gjordes i betygssystemet. Tidigare var betygssystemet grupprelaterat, elevernas betyg baserades på att man jämförde deras prestationer med varandra. Endast sju procent av klassen kunde tilldelas högsta betyget. Förändringen innebar att man införde ett målrelaterat system där eleverna betygssattes efter de mål och kriterier de uppnådde. Alla elever kan nu om de uppnår målen tilldelas höga betyg. (Skolverket, 2001)

För att kunna bli examinerad lärare för grundskola och gymnasium måste lärarstudenten visa mycket god kunskap i att analysera och bedöma elevers kunskapsutveckling. Studenten ska även visa god kunskap i betygssättning. (SFS 1993:100)

Det finns två typer av betyg i grundskolan: terminsbetyg och slutbetyg. Terminsbetyg ges i slutet av varje termin i år 8 och i slutet av höstterminen i år 9. Slutbetyg ges när skolplikten upphör. Betyg sätts av undervisande lärare och som betygs används någon av följande betäckningar: Godkänt (G), Väl godkänt (VG) och Mycket väl godkänt (MVG).

När betyg sätts i ett ämne som ännu inte avslutats ska de kunskaper som eleven inhämtat fram till dess bedömas. När ett ämne avslutats och slutbetyg ska sättas bedöms eleven med

hjälp av de mål som finns i kursplanerna samt de fastställda betygskriterier som finns för ämnet.

Om en elev inte når målen för Godkänt ges inget betyg i det ämnet. Om eleven inte fått betyg i något ämne ska en skriftlig bedömning ges. I denna bedömning ska elevens kunskapsutveckling samt vilka stödåtgärder som har vidtagits framgå. (SFS 1994:1194)

Matriser

En matris är en bedömningsmall (se exempel på matris, bilaga 3) som används för självvärdering och värdering av kunskap. Matrisen är utformad som ett rutnät, där kriterier och kvaliteter placeras in och beskriver vad eleven ska kunna inom olika områden och på olika svårighetsgrader. (Freccero, Hortlund & Pousette, 2005)

Under 1960- och 1970-talen i USA utvecklades en matrismodell i företagsekonomiska sammanhang för att ge vägledning åt företags- och marknadsledning. En sådan matris kunde hjälpa företag att åskådliggöra vilka verksamhetsområden som företaget borde satsa på eller avveckla. (NE, 2009)

I en grundskola i Lund används bedömningsmatriser för att medvetandegöra elever om vilka förväntningar lärare och kursplaner har. Matriser kan användas för att hjälpa eleven att reflektera mer och djupare kring det egna arbetet och att analysera skillnader i kvalitet. (Lunds kommun, 2008)

2.3 Utbildning

Här berättar vi kortfattat om musiklärarutbildningen vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm (KMH). Vi har valt vissa delar av utbildningen som vi anser mest relevanta för vår forskning.

Musiklärarutbildningen vid KMH

På KMH:s hemsida står det att lärarprogrammet ger dig en god beredskap för arbete i olika arbetsformer: lärarlag, projekt och undervisning såväl enskilt som i grupp. AUO:n ska bestå av ämnesinriktade och tvärvetenskapliga kurser inom kunskapsområden som är gemensamma för läraryrket. Man ska få värdegrundaspekter, vetenskapsteoretiska och filosofiska moment samt generella lärarfärdigheter (www.kmh.se).

Praktik

Under praktiken får musiklärarstudenten chans att hålla i lektioner och känna hur det känns att leda en grupp. Här får man pröva olika idéer för att se vilka övningar och metoder som fungerar och inte. Mål för VFU är att ”ge en pedagogisk/metodisk och konstnärlig beredskap för att undervisa” i olika åldrar. (Kursplan MPS, 2004)

Praktiken på KMH i Stockholm sker kontinuerligt under utbildningens alla år och studenten erbjuds möjligheten att få pröva på att undervisa i alla skolår från förskola till folkhögskola.

I en studie av Vikbrant-Linnerud och Planken (2008), där man intervjuade nyexaminerade lärare som varit yrkesverksamma i 1-2 år, kom man fram till att de flesta nyexaminerade

lärarna var nöjda med sin VFU och att intervjupersonerna efterfrågade fler och längre VFU-perioder. Dock framkom det att VFU:n som de nyexaminerade lärarna fick i sin utbildning skiljde sig markant från den verklighet som de mötte i arbetslivet. De nämner också att de nyexaminerade lärarna är oförberedda på de arbetsuppgifter, utöver själva undervisningen, som de möter i läraryrket. Dessa yttre krav är sådant de aldrig stött på i VFU:n

3. Metod

I det här kapitlet beskriver vi hur vi har tänkt tillförskaffa oss den information vi söker.

Vi vill ta reda på hur nyutbildade musiklärare upplever sin arbetssituation i förhållande till de förkunskaper de fått i lärarutbildningen på KMH. Vi använder vi oss av kvalitativa intervjuer som metod för att ge oss en bredare uppfattning om de upplevelser som nyutbildade musiklärare kan erfara. Denna metod ger oss möjlighet att få veta så mycket som möjligt om de intervjuades erfarenheter, då de ges utrymme att uttrycka sig fritt utifrån några grundfrågor.

Vi har valt att göra våra intervjuer (se bilaga 1) med en relativt hög grad av standardisering, där frågorna följer på varandra som planerat istället för att välja den fråga som skulle kännas naturligare i sammanhanget. Detta gör vi för att lättare kunna tolka de olika intervjuerna mer likvärdigt då vi planerar att intervjua informanterna en i taget.

3.1 Urvalsgrupp och etiska överväganden

Vi har valt att intervjua sex nyutbildade musiklärare från KMH som har varit yrkesaktiva i max två år inom grundskolan eller gymnasieskolan. Vi har gjort det här urvalet av informanter för att vi själva gick vår lärarutbildning på KMH och vill veta hur andra, med samma lärarutbildning, upplever sina första yrkesaktiva år som musiklärare. Det finns forskning som visar att man är mest kritiskt till sin utbildning under de första yrkesverksamma åren. Vi har dock ändå valt att intervjua nyutbildade för att man fortfarande har utbildningen färskt i minnet och det är lättare att göra direkta kopplingar mellan utbildning och arbetsliv.

För att våra informanter ska känna att de kan uttrycka sig fritt har vi valt att hålla deras identiteter anonyma. För att studien ska kännas mer personlig använder vi fiktiva namn istället för exempelvis ”informant A”. Av anonymitetsskäl berättar vi inte heller vilket år informanterna avslutat sin utbildning.

4. Resultat

Vi intervjuade våra informanter en i taget. Vi valde lugna och ostörda platser dels för att intervjuerna spelades in och vi ville undvika störande ljud i bakgrunden på inspelningarna och dels för att informanten skulle känna sig trygga att uttrycka sig fritt kring frågeställningarna. Alla intervjuerna spelades in på bärbar dator och transkriberades senare då alla intervjuer var genomförda. Vi var noga med att båda två lyssnade på alla intervjuerna för att det inte skulle bli någon skillnad i tolkningen av dessa då vi intervjuat tre informanter var vid olika tillfällen. Efter transkriberingen sammanställde vi intervjuerna

under våra övergripande frågeställningar för att förtydliga de svar vi fått och göra det lättare att se sammanhang bland svaren.

Själva intervjuerna tog mellan 30 och 45 minuter att göra. Vissa av våra frågor var vi tvungna att förklara mer ingående då inte alla informanter var införstådda i alla uttryck vi använde oss av. Det var viktigt för oss att alla informanter förstod alla frågor för att kunna sammanställa och jämföra svaren. Vissa av informanterna var inte helt införstådda med några av de uttryck vi använde, som exempelvis mentorskap, då de inte varit i kontakt med detta under sin första tid som musiklärare. Vi ville att alla informanter skulle förstå alla frågor då man kan få ut mycket information av att se hur mycket förkunskaper som finns utan att personen i fråga haft möjlighet att införskaffa sig informationen efter sin utbildning. Några frågor följdes upp med följdfrågor, dels för att informanten skulle ges möjlighet att fördjupa sig i ämnet och dels för att spegla informantens svar för en få en så rättvis tolkning som möjligt.

Vi intervjuade tre informanter var. Vi valde att inte utföra intervjuerna tillsammans för att vi ville skapa en personlig kontakt med informanten och därigenom bidra till en förtrolig stämning under samtalet snarare än en utfrågning.

Hanna intervjuade Sofie, Anna och Sara. Hedvig intervjuade Emma, Lina och Johan. Vi valde dessa personer eftersom alla bor i Stockholm vilket underlättar möjligheterna att träffas för en intervju. Vi valde att intervjua lärare från GG- och Rytmikprofilerna för att de har gått samma AUO-kurser, men i viss mån skiljer sig i fråga om färdighetsämnen. Anledningen till att vi bara har en man med i vår undersökning är att det var svårt att få tag på manliga lärare som jobbat max två år och gått GG- eller Rytmikutbildning.

Här följer en kort beskrivning av de personer som vi intervjuade.

Emma har gått lärarutbildningen med profil GG (musiklärare för grundskola och gymnasium). Hon är anställd på två olika skolor på 55 procent respektive 20 procent som musiklärare för år f–5, samt särskola upp till år 10. I Emmas tjänst ingår förutom undervisning att ingå i antimobbningsgrupp.

Sofie har gått lärarutbildningen med profil GG. Hon är anställd som musiklärare och sångpedagog på ett gymnasium där hon undervisar i åk 1–3. Hon undervisar i enskild sång, gehör, arrangering, kör och estetisk verksamhet. Förutom undervisning ingår i Sofies tjänst att vara mentor för några elever i år 1 samt ansvara för lucia och avslutningar tillsammans med de andra musiklärarna.

Anna har gått lärarutbildningen med profil GG. Hon är anställd som musiklärare på en grundskola och undervisar i år 1–9. Förutom undervisning i musik är hon även mentor för nio elever i år 7 och är resurs på en SO- och en engelsklektion i veckan.

Lina har gått lärarutbildningen med profil rytmik. Hon undervisar i år 6–9 och är mentor för elever i år 7. I Linas tjänst ingår även att planera kulturaktiviteter för skolan, att vara rastvakt 20 min/vecka och att ha pedagogisk lunch två gånger i veckan, vilket innebär att hon äter lunch tillsammans med sina elever.

Sara har gått lärarutbildningen med profil rytmik. Hon är anställd som musiklärare på två skolor. Hon undervisar i år 1–6 samt elever med särskilda behov i år 6–9. Övriga åtaganden

som Sara har i sina tjänster är att delta i pedagogiska möten, ansvara för skolans ”samlingar”, möte med den andra musikläraren och ha rastvakt.

Johan har gått lärarutbildningen med profil rytmik. Han är anställd som musiklärare på 34 procent på en gymnasieskola. Johan undervisar två lektioner i veckan i estetisk orientering samt frivillig musik en dag i veckan. Förutom undervisning så ingår även institutionsvård i hans tjänst.

5. Analys

Här redovisar vi resultatet av våra intervjuer. Vi har tolkat informanternas svar och valt att dela in kapitlet i underrubriker för att tydliggöra de ämnesområden som berörs. Vi har också valt ut citat ur intervjuerna som förtydligar de åsikter som vi anser vara mest relevanta för vår undersökning.

5.1. Arbetsliv

Här redovisas frågor som berör arbetssituationen för musiklärare.

5.1.1 ”Din tjänst”

Vi frågade om informanterna var införstådda i de olika åtaganden och förtroendeuppdrag som ingick i deras tjänster.

Lina sökte jobb som musiklärare och fick på intervjun reda på att hon även skulle vara mentor. Hon visste sedan tidigare att man hade arbetslagsmöten, men inte vad det innebar. Att hon skulle vara med i en s.k. ansvarsgrupp och ansvara för kulturarbetet på skolan tillsammans med några andra lärare var inget hon hade föreställt sig innan hon började. Rastverksamhet och pedagogisk lunch hade hon antagit att hon skulle kunna få i sin tjänst, men det var inget någon hade berättat innan hon började jobba, utan något som hon upptäckt i samband med ett vikariat hon haft under utbildningen.

Anna säger att hon förstod att det skulle vara mycket att fixa med, men också att mycket är nytt för henne. Mentorskapet är en av sakerna hon inte visste vad det innebar och hur det skulle kännas. Hade hon bara fått ha musikundervisningen och inga övriga åtaganden så tror hon att hon inte skulle känna sig lika trött som hon gör nu.

Alla kände sig förberedda på att undervisa i sitt ämne, men inte på alla övriga åtaganden som t.ex. mentorskap och skriftliga omdömen. Emma visste ingenting om skriftliga omdömen. Hon säger att just det var en stor chock för henne när hon började jobba.

Ingen av de intervjuade kunde säga att de visste med säkerhet vad som skulle ingå i musiklärartjänsten innan de började. Många av dem känner fortfarande inte till alla de uppdrag som man som lärare kan bli tilldelad. Det mesta av den information som rör lärartjänsten, som våra informanter har, är införskaffad på annan väg än genom utbildningen de gått.

5.1.2 Ramtid, lektionstid och förtroendetid

Här ville vi veta om informanterna var bekanta med orden ramtid, lektionstid och förtroendetid.

Ingen visste vad ramtid, lektionstid och förtroendetid innebar när de började jobba och många av dem vet fortfarande inte vad skillnaden mellan de olika begreppen är.

Johan: Alltså lektionstid fattar jag som att det är mellan lektionen börjar och slutar. Ramtid, det vet jag inte. Förtroendetid det tror jag är när man ska vara tillgänglig för att elever ska fråga saker. Man ska finnas på lärarrummet eller någonstans där eleverna vet att man finns och så är man tillgänglig.

Vi frågade också om vad de hade velat ha mer av i sin utbildning för att känna sig helt förberedda på begreppen ramtid, lektionstid och förtroendetid.

Lina och Johan tycker att det hade varit bra om någon hade förklarat begreppen och vad som ingår i en musiklärartjänst, under själva utbildningen.

Emma känner att hur mycket praktik man än har så blir det aldrig ”på riktigt”. Hon skulle uppskatta om det fanns en kurs som hette Verkligheten, för att ge studenten en tydlig bild av vad som väntar i yrkeslivet.

Sara tror att de mest kompetenta att utbilda i detta är Lärarförbundet. Hon tror inte att KMH:s lärare är insatta i detta.

Sofie tycker inte att det har varit ett stort problem att ha fått reda på den informationen så sent. Hon säger att det är självklart att all information man kan få är bra, men tycker ändå inte att det har varit ett stort problem utan mer ett faktum.

Anna hade velat ha mer yrkesplatserfarenhet. Hon säger att fastän man är på praktik så ser man inte hela verksamheten. Man är exempelvis inte med på möten och man har inget ansvar för elever eller övriga åtaganden. När man som praktikant inte har lektion kan man till exempel ta en promenad, ”och det existerar ju inte nu”.

I stort kan vi se att yrkeslivet för en nyexaminerad musiklärare skulle kunna förenklas med mer information i utbildningen om hur en lärares arbetstid kan fördelas. Då det finns olika sorters tjänster; semestertjänst och ferietjänst; kan det räcka att ge en kort övergripande information av vad olika begrepp inom dessa tjänsteformer innebär.

5.1.3 Mentorskap

Eftersom musiklärare i grundskolans senare år och gymnasieskolan ofta har mentorskap i sin tjänst undrade vi om våra informanter visste vad det innebar att vara mentor när de började som lärare.

Ingen visste exakt vad mentorskapet innebar när de började jobba och flera av dem, som inte är mentorer idag, vet fortfarande inte om alla åtaganden som mentorskapet innefattar. De flesta visste att man som mentor skulle hålla i utvecklingssamtal, men inte hur de går till. Anna är den enda som på sin praktikplats fått sitta med i utvecklingssamtal.

Emma hade hört att man slipper mentorskap som musiklärare och det hon vet om mentorskapet är sådant hon lärt sig av sin pappa, som är rektor.

Det Johan vet om mentorskap har han fått lära sig på sin arbetsplats och inte under sin utbildning. Han känner fortfarande inte han har koll på vad det innebär.

Vi frågade vilka förkunskaper de hade och vilka de önskar att de hade haft.

Sara säger att om hon skulle bli tilldelad ett mentorskap skulle hon säga: ”visst jag tar på mig det, men jag känner mig helt oförberedd, jag kan ingenting så fixa någon kurs eller så...”. Även Lina tycker att det till viss del är arbetsgivarens uppgift att informera om vad mentorskapet innebär.

Flera saknar i sin utbildning information om hur man skriver åtgärdsprogram och hur man hanterar svårare elevärenden som inte har med musikundervisningen att göra. Exempelvis familjerelaterade kriser och elever som skolkar och är svåra att nå. Anna känner sig ibland som en ”soctant” istället för lärare och att hon inte alls känner sig förberedd på det.

Emma skulle vilja veta vad man gör på mentorstiden, vad som krävs av henne och vad man som mentor har för åtaganden. Hon undrar om det är mentors uppgift att ringa föräldrarna om en elev som inte är sjukanmäld inte dyker upp i skolan och om det är hon som ska se till att eleven får simundervisning om han eller hon inte kan simma. Hon känner att hon inte har någon koll över huvud taget.

Ingen av informanterna fick någon information om mentorskap i sin utbildning, utom en som hade turen att hamna hos en praktikhandledare som ansåg det vara viktigt för praktikanten att delta vid utvecklingssamtal. Vad vi kan tyda av svaren är att om lärarstuderande på KMH erbjöds möjlighet att delta på exempelvis utvecklingssamtal, samt få se hur övriga uppgifter för en mentor ser ut, hade stressen hos den nyexaminerade läraren kunnat minskas om mentorskap tilldelas denna.

5.1.4 Ämnesansvar

Här vill vi veta om de i sin utbildning fick tillräckliga kunskaper om ämnesansvar, så som institutionsvård och budget.

Sofie svarar att hon inte fått någon utbildning i detta och att hon fortfarande inte har någon koll på det.

Sara tycker att det hade varit bra att göra en låtsasbudget för en skola som inte har haft någon musikundervisning tidigare. Där hon arbetar nu har hon fått i uppdrag att göra en budget, men två månader har gått och hon har fortfarande inte gjort klart den.

Anna: Budget – det var en rolig fråga! Jag har ingen aning om vad saker skulle kunna kosta... Jag har fått önska pengar från min skola och jag drog till med 12,000 för jag behöver köpa lite högtalare och lite olika grejer. Men vi fick inte direkt någon undervisning i hur man lägger upp en budget för vad man behöver.

Institutionsvård är något som alla har i sin tjänst men det är ingen som egentligen vet vad ordet betyder eller att det är något som oftast ingår i musiklärartjänsten. Flera av våra informanter använder sin egen fritid till detta.

Vi frågade våra informanter om vad de skulle vilja ha mer av, när det gäller budget och institutionsvård, i sin utbildning för att känna sig helt förberedda på detta.

Sara vill veta var man köper instrument och dylikt samt hur mycket det får kosta.

Johan säger att han skulle ha känt sig mer förberedd om han hade fått lite mer information om allt, men vet inte riktigt vad som är viktigast.

Emma vill veta mer om budget och institutionsvård. Hon hade också velat ha en kurs där man får chansen att sätta sig in i att ”bygga en musiksal”. Det hon hade velat prata mer om i utbildningen är vad hon i sin roll som musiklärare behöver i sin musiksal för att kunna bedriva undervisning på ett tillfredsställande sätt.

Sofie har inte reflekterat över att hon skulle behöva kunna det här eftersom hon inte har sådant ansvar på sin nuvarande arbetsplats, men om hon skulle byta skola så behöver hon förmodligen veta detta och känner då att hon inte har någon koll alls.

Anna vill ha mer utbildning i instrumentvård.

Anna: Dumt nog fattade jag inte hur man skulle stränga en gitarr. Dagen innan jag skulle börja så var min man där på skolan med mig och visade mig hur man skulle stränga gitarrer och det är ju verkligen inte svårt, men jag hade verkligen inte greppat det, för i musikundervisningen i mina gitarrkurser har jag lärt mig att spela snyggt och spela barréackord men han har inte visat hur man strängar gitarren, vilket hade varit alldeles utmärkt att lära sig.

Vad det innebär att göra en budget hade ingen av informanterna fått någon utbildning i och man kan även se tydliga brister i utbildningen angående institutionsvård. Arbetet för den nyexaminerade musikläraren hade kunnat förenklas genom att det i utbildningen givits tillfälle till att få pröva på att göra en låtsasbudget och information om instrumentvård och inköpsställen.

5.2 Kunskapsmål och bedömning

Att skriva lokala kursplaner, omdömen och sätta betyg är viktiga delar i en lärartjänst. Vi ville veta hur mycket träning i detta man får i musiklärarutbildningen på KMH.

5.2.1 Kursplaner

Lina vill ha mer kunskap om kursplaner, lokala och nationella, hur man skriver de lokala kursplanerna och hur man kan följa dem på ett bra sätt.

Johan säger att han inte fick de kunskaper som krävdes för att han skulle veta hur det fungerade när han började jobba, men säger också att i den situationen han hamnade i var det inte avgörande viktigt att veta sådant. Han hade möjlighet att införskaffa sig kunskap om kursplaner under ganska odramatiska former men säger dock att det kändes som att han fick upptäcka allt från början. Johan tog reda på hur kursplanen såg ut; ”Jaha, kan man hitta den här!? Ja, där ser man...”; och så läste han på och anpassade sig till den.

Vi ville också veta om det fanns färdiga lokala kursplaner på skolorna där våra informanter arbetar och om de kände att de kan följa dessa med den utbildning de har.

Lina har varit med i arbetet med att modifiera den lokala kursplanen på skolan där hon arbetar. Hon gjorde det mestadels för att det skulle passa hennes arbetssätt bättre.

Sara tycker att det är svårt att följa de lokala kursplaner som finns eftersom det är lärare i andra ämnen som har skrivit dem och att dessa inte har någon utbildning i musik.

Johan har inga lokala kursplaner som är knutna till skolan än så länge, utan har tagit hjälp av skolverkets hemsida där han har hittat nationella kursplaner. Han tycker inte att utbildningen han fått på KMH känns helt avvägd till att täcka kunskaperna att skriva egna lokala kursplaner. Han anser dock att han har fått tillräcklig utbildning för att kunna göra saker som han är bra på inom ramen för den nationella kursplanen, men att det till stor del beror på att han kan argumentera för sin sak och inte för att han kan allting som står där.

Anna känner sig lyckligt lottad att hon efterträdde en lärare som jobbat där i tolv år och hade skrivit väldigt tydliga lokala kursplaner och uppnåendemål.

Vi frågade sedan om de känner sig bekväma med, och väl förberedda på, att skriva egna lokala kursplaner och uppnåendemål för alla skolår.

Sara, Sofie, Johan och Lina kände sig varken bekväma eller förberedda på att skriva egna lokala kursplaner när de först började jobba som lärare, men har efter ett par terminers erfarenhet fått mer kunskap om detta. Sara tycker att man behöver erfarenhet för att lära sig vad de olika åldrarna klarar av och vad som är rimligt. Lina hade velat ha mer träning i detta under sin utbildning.

Johan: Om man ska förväntas skriva en egen kursplan så tycker jag att man fick för lite utbildning i det. Jag har nog inte räknat med att jag ska klara allting så himla bra. Jag kommer nog att få lära mig den hårda vägen.

Emma och Anna tycker att de har fått tillräckliga kunskaper genom sin utbildning och praktik, men dock inte för alla skolår.

Svaren vi fick visar att många inte vet skillnaden mellan kursplaner och mål. Flera tycker även att det är svårt att följa lokala kursplaner som andra lärare har skrivit eftersom alla inte använder samma undervisningsmetod.

Alla har i sin utbildning fått information om nationella och lokala kursplaner och lite grann om hur lokala kursplaner skrivs, men endast två av sex känner sig helt säkra på att skriva egna. Detta skulle kunna bero på att den AUO-kurs som handlade om kursplaner har förbättrats, då de två informanterna som känner sig säkra på detta har gått kursen senare än de övriga.

5.2.2 Betyg och omdömen

Här ville vi veta om informanterna kände sig bekväma med att sätta betyg och omdömen samt hur de går tillväga.

Sofie tycker att det är svårt att uttyda de betygskriterier som finns och vad det innebär i praktiken. De går att tolka på flera olika sätt. De svåraste att sätta betyg på är de elever som inte är självklart Godkända eller Mycket väl godkända.

Anna känner sig ganska bekväm med att skriva omdömen, mycket tack vare hennes praktikhandledare som gjorde det klart för Anna hur hon gick tillväga för att skriva omdömen. Betyg har Anna inte hunnit sätta ännu, eftersom hon endast jobbat den här terminen.

Johan tycker att det är svårt att sätta betyg och omdömen för att det känns som att han försöker uppfinna ett eget system för hur det ska gå till. Han tycker att det känns jobbigt eftersom det kan vara viktiga betyg för eleverna och då måste det vara rättvist och väl grundat.

Lina säger att det var väldigt svårt när hon skulle göra det första gången och att man kanske aldrig blir riktigt bekväm med det. Som princip tycker hon dock inte att det är svårt.

Flera tycker att det är svårt att skriva omdömen, särskilt då man i de flesta fall träffar varje elev 1-2 gånger i veckan och då i stora grupper. Många tycker att det är svårt att minnas vad alla elever gjort under lektionerna då det inte finns tid att dokumentera efter varje lektion.

Det är bara en av informanterna som i sin utbildning fått öva sig i hur man sätter betyg och skriver omdömen. De flesta tror dock att det aldrig kommer att kännas helt bekvämt att sätta betyg och skriva omdömen och de har alla hittat på egna system för att göra det lättare för sig själva.

5.2.3 Matriser

Vissa skolor använder sig av matriser som underlag för skriftliga omdömen och vi undrade om våra informanter kände sig bekväma med att utforma sin egen matris.

Sara känner att hon absolut skulle kunna förbättra en sådan matris om det redan finns en, men att göra en helt egen skulle vara jättesvårt. Hon tror att man måste jobba ett tag innan man kan utforma sin egen matris eftersom man inte vet exakt vad elever i olika åldrar klarar av och inte klarar av.

Lina tycker att hon har tillräckliga kunskaper för att kunna utforma en egen matris, men inser också att det inte är helt lätt.

De övriga har inte jobbat med matriser när de skrivit omdömen och vet inte heller hur de skulle utforma en sådan.

Att använda en matris som underlag för omdömen och betyg är inte praxis på alla skolor i Sverige, men finns i flera kommuner och skolor. För att känna sig säkra på att skriva en bedömningsmall måste man ha goda kunskaper i betygssättning och skriftliga omdömen. Svaren visar på att många av informanterna hade blivit hjälpta i sitt bedömningsarbete om de hade varit införstådda i olika metoder för detta. Matriser hade kunnat vara en sådan metod.

5.3 Utbildning

Här redovisas de svar som direkt berör utbildningen på KMH.

5.3.1 Praktik

Här frågade vi om informanterna känner att deras praktikserier har varit adekvata för deras nuvarande jobb.

Sara tycker att de praktikserier hon gjort varit väl anpassad till det jobbet hon utför nu, men undrar hur det ska bli när hennes skola även kommer att innefatta år 7–9. Hon känner sig lite rädd inför detta då hon inte har en aning om vad hon ska göra med elever i den åldersgruppen.

Lina tycker också att de praktikserier hon gjort passar bra för hennes nuvarande yrke. Hon säger att hon är väldigt glad över att hon gjorde praktik på grundskolans senare år, för annars hade hon förmodligen inte hamnat där hon är idag. Tidigare hade hon inte tänkt att hon skulle jobba med grundskolans senare år, men när hon valde att göra en del av sin långpraktik på en skola med den åldersgruppen upptäckte hon att det var väldigt kul. Hon är också glad att hon fått prova på undervisning för olika åldrar från små barn upp till vuxna.

Johan säger att hans praktikserier var adekvata för hans nuvarande jobb för att han kände att det var ”på riktigt”. Han fick hålla lektioner med både roliga och tråkiga saker och fick en känsla av hur det kunde vara att jobba som musiklärare.

Alla tycker att de praktikserier de genomfört har varit adekvata på så sätt att de visat hur musikundervisningen går till. Några känner att det hade varit bättre om det varit bestämt att man ska vara lika mycket på alla olika stadier än att man själv fick välja i vilka stadier man ville göra praktik.

Vi frågade om praktikserierna hade gett en inblick i hur det yrkesverksamma livet för en musiklärare verkligen ser ut.

”Nej, alltså hade de varit det hade jag ju vetat verkligen hur det skulle vara när jag började jobba och det visste jag ju inte” säger Emma. Hon menar att praktikhandledaren borde få uppgiften att visa hela verksamheten och inte bara själva undervisningen.

Sara undrar om det är det som är meningen med praktiken, men tycker att det hade varit bra att få följa en lärare en hel dag för att se mer än själva undervisningen. Sofie hade förmånen att på sin långpraktik stanna på samma skola i 6 veckor och fick där se mer av yrkets alla delar. Anna hade velat se mer av det arbete som är utanför själva lektionstiden.

Anna: Inte helt förstås, just när jag kommer till min praktikplats så kommer jag kanske 10 min innan jag börjar för jag har redan förberett mig för det är så lite tid man är där ju. Det är inte speciellt mycket egentligen. Jag gör min del och det jag ska göra och sen på rasten så kan jag gå ut en sväng. Man har inga telefonsamtal man ska ringa, inga möten man ska vara med på eller papper man ska fylla i eller att man måste damma i musiksalen ... Det är klart undervisningsmässigt har jag ju sett hur det ser ut som musiklärare, men inte allt merarbete runtomkring som krävs.

Alla känner att de är helt förberedda på själva musikundervisningen men de flesta har inte fått en inblick i arbetet utanför klassrummet. Ett sätt att få reda på mer om verksamheten kunde vara att följa en lärare under en längre tid för att se mer än bara undervisningen. Att vara med på utvecklingssamtal, arbetslagsmöten och mentorstid skulle ha varit väldigt adekvat och studenten skulle förmodligen ha känt sig mer förberedd.

5.3.2 Kursers relevans

Här frågade vi våra informanter om vad de tyckte var mest givande under utbildningen i relation till deras nuvarande yrke.

Johan och Sara tyckte att bredden i utbildningen var det de haft mest nytta av. Sara tycker att det är bra att hon kan göra väldigt många olika saker och inte behöver känna sig låst till att jobba endast som lärare.

Lina och Anna tycker att metodikkurserna och praktiken har varit till störst nytta. Anna tycker att alla kurser har varit relevanta i sin helhet.

Emma tycker att pedagogikkurserna har varit mest givande. ”Det handlar om identitet och vem man är som lärare. Våga vara vuxen och våga vara ledare och lita på att du är lärare och ditt tänk är ett lärartänk!”

Sofie tycker att ämneskunskaperna har varit viktigast eftersom hon har lärt sig grunderna i grundinstrumenten och att hon har lärt sig mer musikteori. Hon känner att hon blev bättre på alla delar. Att hon har fått pedagogiska idéer tycker hon också är väldigt viktigt.

Vi ville också veta vad våra informanter tyckte hade varit minst givande under utbildningen i relation till deras nuvarande yrke.

Det vi fick till svar var att informanterna tyckte att det var svårt att under utbildningen veta vad som skulle komma att bli relevant för sitt framtida yrke. Lina säger att rörelsekurserna i rytmikprofilen inte är så relevanta för henne just nu, då hon inte har möjlighet att använda sig av den metoden i sin undervisning. Hon säger dock att hon kan komma att använda sig av det i framtiden, så helt irrelevant var det inte.

Sofie säger att musikhistorien inte är relevant för henne just nu eftersom hon inte undervisar i det. Hon säger också att KMH har gett henne tillräckliga kunskaper i ämnet, men att hon skulle behöva läsa på och fräscha upp minnet för att känna sig bekväm med att undervisa i musikhistoria.

Anna använder inte datorn så mycket i sin undervisning vilket gör att layout-kurserna inte känns relevanta för henne i nuläget. Hon tycker att det mesta i utbildningen var relevant i sin helhet. Exempelvis fick hon lite undervisning om läs- och skrivsvårigheter. ”Det är ju inte så mycket man håller på med heller, men bra att veta om”.

5.3.3 Övriga kommentarer

Vi gav våra informanter möjligheten att tillägga något som de tyckte var relevant för vår studie.

Johan, Lina och Emma tyckte att det var heltäckande och bra frågor och hade ingenting att tillägga. Emma sa att det var bra att bli intervjuad för att det fick henne att reflektera över sin utbildning och säger att hon förmodligen aldrig har gjort det förut.

Sofie tycker att musikteorimetodik borde finnas med i undervisningen som ett obligatorium. Själv läste hon till det under sin sista termin men tycker ändå att det kan vara svårt ibland då vissa elever har svårt att förstå. Hon säger att även om man inte kommer att jobba med det som ett eget ämne så kommer man att hamna i situationer då man måste undervisa i musikteori.

Sara säger att hon tycker att det är bra att lyfta fram vad man inte har fått under utbildningen, men att man då måste vara beredd på att säga vad man ska ta bort istället.

Anna påpekar hur viktigt det är att KMH förklarar för studenterna, redan i början av utbildningen, att man inte är musklärare för att tjäna pengar, utan att man ska göra det för att man tycker om att undervisa barn och ungdomar. Hon säger att det finns många dåliga musklärare som förstör barns musikundervisning och gör att musikämnet blir nedtryckt, undansatt och ointressant. ”Det är ett jätteviktigt ämne, rent själsligen”.

6. Slutsatser

Vad vi kan se i vår undersökning, som överensstämmer både med Vikbrant-Linnerud och Plankens (2008) och Wingren och Huss (2008) studier, är att det även på KMH har funnits tydliga brister i lärarutbildningen. Den nyexaminerade muskläraren är inte till fullo förberedd på yrkets alla delar. Det man är förberedd på är att undervisa i sitt ämne, men det saknas information i utbildningen om övriga åtaganden, så som mentorskap, utvecklingssamtal, skriftliga omdömen, betygsättning, institutionsvård och hur man skriver kursplaner. Vi ser också att skillnaden mellan VFU:n och den verklighet man möter i arbetslivet är för stor för att den nyexaminerade läraren ska känna sig bekväm i början av sitt yrkesverksamma liv.

En ytterligare sak vi kan utläsa är att det fanns brister i utbildningen som berör själva musikundervisningen. Musikteorimetodik och instrumentvård är exempel på sådant som saknats enligt informanterna.

Det tas även upp som en fråga vad man skulle kunna ta bort från utbildningen för att den information som har saknats skulle få mer utrymme. Våra informanter tycker att de flesta kurser de haft, inom sin utbildning på KMH, har varit relevanta i sin helhet, men att vissa kurser i nuläget inte är så relevanta för dem. Detta verkar till stor del bero på vilken typ av tjänst de fått. Ingen av informanterna nämner samma kurs som irrelevant. Detta gör det svårt att se vilken eller vilka av kurserna på KMH som kan tas bort i syfte att kunna fördjupa sig mer inom de kunskapsområden där informationen verkar vara bristfällig.

7. Diskussion

Här reflekterar vi över de svar vi fått i vår undersökning samt jämför svaren med de fakta vi fått fram i litteraturstudier.

Ingen av våra informanter visste vad mentorskap innebar och några av dem anser att det är arbetsgivarens uppgift att ge information om detta. I Högskoleförordningen står det att den examinerade läraren ska ”visa förmåga att analysera, bedöma, dokumentera och värdera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål samt informera och samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare”. (SFS 1993:100) Detta borde alltså vara lärarutbildningens uppgift att utbilda i och inte arbetsgivarens. Även Huss och Wingrens (2008) studie visar på brister i undervisning om mentorskap på musikhögskolan i Malmö. De anger som möjlig orsak till detta att ”musiklärarutbildningen inte har tillräcklig kontakt med potentiella arbetsgivare inom de verksamhetsområden utbildningarna syftar till”.

Eftersom det är tungt de första åren som lärare, med att till exempel planera lektioner och installera sig på en ny arbetsplats, så anser vi att den upplevda stressnivån skulle kunna minska avsevärt. Vi tror att den upplevda stressnivån borde kunna minska om mentorskap, utvecklingssamtal, bedömning och övriga åtaganden är något som den nyutbildade musikläraren förbereds på i sin utbildning.

Vi tycker att det är konstigt att en så viktig uppgift som att skriva omdömen och ge betyg inte fått större plats i utbildningen på KMH. Endast en av de intervjuade kände att hon hade fått tillräcklig övning och utbildning i att bedöma elever. Man kan fråga sig om de övriga informanterna blev lämnade att lära sig av sina misstag.

I Wingren och Huss (2008) undersökning kan vi läsa att man på G-utbildningen⁴ på Malmö Musikhögskola avsattes 2 veckor under långpraktiken det fjärde året samt en repetitionsvecka i slutet av utbildningen för betyg och bedömning. Deras informant kände sig delvis rustad för gällande betygs- och bedömningsfrågor.

Våra informanter känner att praktiken under utbildningen har givit dem en bra grund för att man ska känna sig trygg i undervisningssituationen. Däremot har den inte gett en fullgod inblick i hur verkligheten för en musiklärare faktiskt ser ut. Ett bra förslag från en av våra informanter var att genom att ha en kurs som heter Verkligheten. Det hade varit ett bra sätt för att ge studenten en tydligare syn på arbetslivet efter utbildningen.

Som tidigare nämnts hade det varit bra om lärarstudenter får möjlighet att sitta med på utvecklingssamtal. Av integritetsskäl för eleven är detta ibland inte möjligt, men vi ser det dock inte som en omöjlighet för KMH att hitta praktikplatser som tillåter detta.

Som lärare har vi upptäckt att det inte bara är undervisning av eleverna som är viktig, utan även fostran och stöd till barn med särskilda behov. En av våra informanter nämnde att hon vid vissa tillfällen känner sig mer som en ”soctant” än en lärare då hon måste hantera svårare elevärenden. Hon säger att hon inte alls känner sig förberedd på detta. Vi kan se en tydlig koppling till studien som Vikbrant-Linnerud och Planken (2008) har gjort där de nämner att arbetet som lärare kräver många inslag av fostran och sociala insatser som de nyexaminerade lärarna inte förbereds på i sin utbildning.

7.1 Påverkansfaktorer

Så här i efterhand kan vi fråga oss om resultatet skulle ha blivit annorlunda om vi i likhet med Wingren och Huss (2008) hade gjort gruppintervjuer med musiklärarna. I gruppintervjuer kunde vi eventuellt kunnat få mer uttömmande svar, då det funnits tillfälle

⁴ G-utbildningen i Malmö motsvarar GG-profilen på KMH.

till diskussion runt varje fråga. Å andra sidan hade varje informant kanske inte fått lika stor möjlighet att dela med sig av sina upplevelser.

Svårigheten med att genomföra intervjuerna en och en är att man kan ställa olika typer av följdfrågor och att det i sin tur kan påverka resultatet.

Ur ett genusperspektiv kan man fråga sig om det hade blivit någon skillnad i resultat om vi hade haft en jämn fördelning av manliga och kvinnliga lärare, eller endast kvinnliga respektive manliga lärare?

7.2 Förslag till fortsatt forskning

Här ger vi några idéer samt frågeställningar som kan ligga till grund för vidare forskning inom samma område.

Efter den här undersökningen skulle det vara intressant att höra vad utbildarna på KMH tycker om våra svar. Har utbildningen förändrats mycket sedan våra informanter avslutat sin utbildning?

En intressant synvinkel skulle vara att undersöka elevers och föräldrars upplevelser av en nyexaminerad lärare. Hur ser de på att ha en nyexaminerad jämfört med en mer erfaren lärare som mentor? Är det skillnad på hur en nyexaminerad lärare sätter betyg och omdömen jämfört med en lärare som har mer erfarenhet av detta?

I Berglund Pilgrims (2006) forskning undersöks vad rektorer i kulturskola och kommunal musikskola förväntar sig av sina anställda. Det hade också varit intressant att höra med rektorer i grundskola och gymnasium vad de förväntar sig av nyutbildade lärare samt vad de själva känner är deras eget ansvar i fråga om fortbildning av lärare.

Hur ser det ut på andra lärarutbildningar i Stockholm? Upplever nyutbildade lärare från exempelvis lärarhögskolan i Stockholm att de saknar kunskap och information om läraryrkets alla aspekter?

7.3 Att skriva tillsammans

Vi började båda skriva egna examensarbeten under utbildningens sista år men av olika anledningar fastnade vi båda i skrivandet och tappade inspirationen att fortsätta de studier vi påbörjat. När vi, som vi i inledningen berättade, började arbeta tillsammans och upplevde samma frustration över saknad kunskap i musiklärarkets olika delar bestämde vi oss för att skriva ett gemensamt examensarbete med forskning inom just detta område. Efter det beslutet fick vi båda tjänster på andra skolor och upptäckte nya sidor av musiklärarket och skolvärlden som vi fick chansen att dela med oss av till varandra.

Det som har varit bra med att skriva tillsammans är att vi hela tiden har kunnat driva varandra framåt och stötta varandra när det ibland har känts tungt och övermäktande. Det har också gett oss möjlighet till konstanta och fortlöpande diskussioner och reflektioner över varandras tankar och upplevelser. Nya idéer har sprungit ur dessa diskussioner och det har också lett till att vi har kunnat fördjupa oss inom de ämnesområden vi tagit upp i forskningen.

Vi har skrivit nästan all text tillsammans och det som vi skrivit var för sig har den andra fått tillfälle att revidera och diskutera runt, vilket gjort att båda fått sätta sig in i all litteratur och tidigare forskning. Detta har varit givande för oss båda och gjort studien mer intressant för oss under arbetets gång.

Vi kan bara se positivt på att arbeta tillsammans med ett sådant här arbete och det beror nog på att vi har liknande tankar och upplevelser om yrkeslivet som musklärare. På grund av att vi har gått samma utbildning har vi lärt känna varandra på ett både personligt och professionellt plan. Att vi är vänner sedan tidigare och har jobbat ihop, både inom utbildningen och senare som musklärarkollegor, har varit positivt på så sätt att vi vet exakt hur vi kan förhålla oss till varandra. Många fula ord varvat med hysteriska skrattattacker har ekat mellan väggarna i Hannas lägenhet, där den största delen av arbetet blivit skrivet. Många koppar kaffe och en hel del hämtmat har intagits under det arbete som ibland känns bottenlöst. Varje gång vi har trott oss vara färdiga har ny information dykt upp och återigen gett oss panik.

Att vara yrkesverksam samtidigt som vi har skrivit arbetet har både varit till fördel och nackdel för oss. Det positiva har bland annat varit att vi har kunnat diskutera med våra kollegor om de frågeställningar vi har i studien och att vi då har upptäckt att det finns brister även på lärarhögskolan i Stockholm, som vi har gett som förslag till vidare forskning. Det negativa har varit att det ibland varit jobbigt att kombinera yrket med studien då tiden ibland inte har räckt till och tröttheten från muskläraryrket har trängt på och man blivit påmind om att eleverna kommer kräva total närvaro och uppmärksamhet.

8. Referenser

Berglund Pilgrim, R. (2006): *Vad vill rektorerna ha? – En undersökning om vad som krävs för att bli anställd som musikhögskolelärares inom kulturskola och kommunal musikskola idag.* (Examensarbete inom lärutbildningen) Kungliga Musikhögskolan, Stockholm

Buckhøj-Lago, L. (2005): *Utvecklingssamtal – perspektiv och genomförande*, Ekelundsförlag AB, Solna

Carlsson, A. & Martinson, L. (2008): *Hur hinna man med? – En studie om musikhögskolelärares strategier för att hinna med sina arbetsuppgifter på ordinarie arbetstid.* (Examensarbete inom lärutbildningen) Göteborgs Universitet, Göteborg

Dr. March, J. (1998): *Dictionary of Classical Mythology*, Cassell. London

Freccero, U., Hortlund, T. & Pousette, A. (2005). *Bedömning av kvalitativ kunskap: Konkrete exempel från gymnasieskolan.* Gymnasietidningen, Solna

Hägg, K. & Kuoppa, S. M. (1997): *Professionell vägledning – Med samtal som redskap*, Studentlitteratur, Lund

Kursplan MPS 11006 2004/05:1. Kungl. Musikhögskolan, Stockholm

Kursplan MPS 2106 2004/05:1. Kungl. Musikhögskolan, Stockholm

Nationalencyklopedin (2009)

Petterson, A. (red) Artikel av Wikström, C. (2007): *Sporre eller otyg - om bedömning och betyg*, Författarna och Lärarförbundets förlag, Malmö

Skolverket (2001): *Bedömningar och betygssättning*, Stockholm

Svensk författningssamling [SFS] 1993:100. Högskoleförordning. (ändring införd: t.o.m. SFS 2008:944) Stockholm, Utbildningsdepartementet

Svensk författningssamling [SFS] 1994:1194. Grundskoleförordning (ändring införd: t.o.m. SFS 2008:845) Stockholm, Utbildningsdepartementet.

Vikbrant-Linnerud, G. & Planken, L. (2008): *Hur används teorin i praktiken?* (Magisteruppsats vid pedagogiska institutionen) Lunds universitet, Lund

Wingren, J. & Huss, A. (2008): *Musikhögskolelärares i utbildning och arbetsliv – En studie om musikhögskolelärares utbildning vid Musikhögskolan i Malmö – ur ett teoretiskt och praktiskt perspektiv.* (Examensarbete inom lärutbildningen) Musikhögskolan, Malmö.

www.lararforbundet.se

www.skolverket.se

www.lund.se

9. Bilagor:

9.1 Intervjuunderlag

Skola/åldersgrupp:

Yrke:

Yrkesverksamhetslängd:

1. Din tjänst...
 - a. Vilka arbetsuppgifter ingår i din tjänst?
 - b. Visste du om alla dessa åtaganden/förtroendeuppdrag innan du började jobba?
 - c. Vilka av dessa åtaganden kände du att du var förberedd på när du började jobba?
2. Ramtid, lektionstid och förtroendetid...
 - a. Fick du i din utbildning information om skillnaderna mellan dessa olika delar, och vad de innebar?
 - b. Om inte; Vad hade du velat ha mer av för att du skulle känna dig helt förberedd?
3. Ämnesansvar och institutionsvård...
 - a. Fick du i din utbildning tillräckliga kunskaper om ämnesansvar, så som institutionsvård, budget och kursplaner?
 - b. Vad hade du velat ha mer av för att du skulle känna dig helt förberedd?
4. Kursplaner...
 - a. Finns det lokala kursplaner på din skola som du kan följa med den utbildning du har?
 - b. Känner du dig bekväm med, och väl förberedd på, att skriva egna lokala kursplaner och uppnåendemål för alla skolår?
5. Betyg och omdömen...
 - a. Känner du dig bekväm med att sätta betyg och omdömen?
 - b. Fick du lära dig det i din utbildning?
 - c. Hur går du tillväga för att bedöma varje elev individuellt när det är dags för skriftliga omdömen?
 - d. Använder ni er av någon form av mall, s.k. matris, som underlag för omdömen på din skola?
 - e. Känner du att du har tillräckliga kunskaper för att utforma en egen matris i ditt ämne?
6. Mentorskap... /klassföreståndare
 - a. Visste du, när du började jobba som lärare, vad det innebar att vara mentor?
 - b. Vilka förkunskaper hade du och vilka önskar du att du hade haft?
 - c. De förkunskaper du hade, fick du dem från utbildningen eller från annat håll?
 - d. Fick du i din utbildning lära dig om hur man genomför ett utvecklingssamtal?

7. Din utbildning...
 - a. Tycker du att de praktikserier du genomförde inom din utbildning har varit adekvata för ditt nuvarande jobb?
 - b. Har de gett dig inblick i hur det yrkesverksamma livet för en musiklärare verkligen ser ut?
 - c. Vad har du haft störst nytta av från din utbildning?
 - d. Vad har du haft minst nytta av från din utbildning?

8. Övrigt...
 - a. Har du något att tillägga som du tycker kan vara relevant för vår studie?

9.2 Kursplaner

Kungl. Musikhögskolan
Royal College of Music in Stockholm

Utskriven av: maria lind 09-04-06 17:29

Kursplan

MPS 11006 2004/05:1

AUO Samhällets och demokratins värdegrund 5p 7,5 högskolepoäng

Fördjupningsnivå:

Institution: MPS

Kursnr: 11006

Giltig fr.o.m. 2004/05:1 t.o.m. 2004/05:2

Fastställd av: Avvaktar handläggning

Mål

Syfte:

Kursens syftar till att förmedla och förankra samhällets och demokratins värdegrund, orientera om och ge studenterna möjlighet att analysera och ta ställning till allmänmänskliga frågor.

Vidare skall kursen ge studenten möjlighet att skaffa de kunskaper och färdigheter som behövs för att förverkliga skolans eller vuxenutbildningens mål samt för att medverka i utvecklingen av respektive verksamhet enligt gällande föreskrifter och riktlinjer. I kursen diskuteras hur man som lärare ska kunna bedöma och värdera elevers lärande och utveckling samt informera och samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare.

Innehåll

Huvudsakligt innehåll:

Värdegrund och etik

Barnkonvention, mänskliga rättigheter och andra styrdokument

Läroplansteori och skolans styrdokument

Retorik och estetiska lärandeprocesser

Att värdera elever – kursvärdering, elevvärdering, att sätta betyg

Fältstudier skall också ingå i kursen

Litteratur / Material

Bestäms vid kursstart

Behörighetskrav

Antagen vid lärarutbildning vid KMH

Examination och Betygsgrader

Former för redovisning: skriftlig tentamen, grupparbete. Tentamen kan ersättas av skriftligt eller muntligt redovisad specialuppgift. För att bli godkänd på kursen krävs närvaro vid lärarledda föreläsningar och lektioner samt godkända tentamen och eller redovisade specialuppgifter

Kursplan

MPS 2106 2004/05:1

INR RY Rytmik 2a

9 högskolepoäng

Fördjupningsnivå:

Institution: MPS

Kursnr: 2106

Giltig fr.o.m. 2004/05:1 t.o.m. 2004/05:2

Fastställd av: Avvaktar handläggning

Mål

- att vidareutveckla rytmisk/metrisk färdighet samt den musikaliska kroppstekniken och rörelse/musikimprovisationen
- att ge ökad färdighet i att uppfatta, omsätta och uttrycka musikens förlopp i rörelse/plastik
- att utveckla den musikaliska "lyssningen" i rörelse
- att utveckla färdighet till eget skapande i rörelse/musik individuellt och i grupp
- att utveckla förmågan till samarbete, initiativ och kommunikation genom rörelse och musik
- att i solfège förstärka den tonala förståelsen och färdigheten melodiskt, harmoniskt och funktionellt
- att förstärka den rytmiska förståelsen och färdigheten i kopplingen rytmik och slagverk
- att skapa medvetenhet om förskolan gällande arbetsmiljö och organisation samt relationen barn-vuxen
- att ge en pedagogisk/metodisk och konstnärlig beredskap för att undervisa barn 3-5 år

Innehåll

Rytmik i ett konstnärligt och pedagogiskt perspektiv. Kursens moment:

- Rytmik: Rytmik, metrik och plastik
- Rörelse: Rörelse i förhållande till andning-tid-takt-rytm; gesternas läge och rumsorientering; frasering; fördelning av rörelse i tid o rum
- Solfège: I samband med rytmik öva färdighet i intervallyssning, melodik, harmonik, modala tonarte, solmisation
- Rytmik och slagverk
- Dans
- VFU - rytmikmetodik, didaktik, rytmik- och musikpraktik i åldrarna 3-5 år. Det rytmik-metodiska hantverket, dvs inläring av musikens element genom rörelse.
- Redovisningar: skisser, stormöten, fältstudier

Litteratur / Material

Sundin, B: Barns musikaliska utveckling
Hellqvist, U.: Rytmik - en musikpedagogik
Metodisk referenslitteratur
Dalcrozelitteratur
Repertoarsamling
Särtryck

Behörighetskrav

Fullgjord kurs Rytmik 1b eller motsvarande kunskaper

Examination och Betygsgrader

7.3 Exempel på bedömningsmatris:

Bedömningsmatris i Musik för år 8

Namn:

Klass

Instrument <i>Gitarr</i> <i>Piano</i> <i>Bas</i> <i>Trummor</i>	- Kan med stöd av lärare utföra ackord. - Känner till hur ett grundkomp på trummor spelas.	- Känner till minst 3 ackord. - Vet vad strängarna heter. - Vet vad tangenterna heter. - Kan spela grundkomp på trumset. - Kan räkna ut var tonerna på en bas ligger.	- Kan spela en låt med minst 3 ackord samt sjunga till. - Kan själv lära sig nya ackord med hjälp av given metod. - Kan ackompanjera andra på trummor på ett stabilt sätt. - Kan spela ett enkelt baskomp.	- Kan spela en låt med minst 4 ackord. - Spelar med olika rytmiseringar på instrumenten. - Kan göra fill på trummor. - Har ett musikaliskt och sceniskt uttryck på minst ett av instrumenten.
Sång	- Deltar aktivt i gemensam, unison sång i grupp.	- Kan sjunga en sång enskilt till ett komp.	- Kan delta i enkel stämsång.	- Tar ansvar för sin stämma i flerstämmig sång. - Kan sjunga solistiskt med nyanser.
Skapa	- Kan skriva en egen text till given melodi.	- Kan med given ackordföljd göra en egen melodi med text.	- Kan på ett självständigt sätt göra egna ackordföljder med melodi och text med hjälp av givna ackord.	- Kan från grunden självständigt skapa en egen låt och ha en tanke om hur den ska genomföras.
Musiklära	- Känner till några musikord och termer.	- Känner till och förstår musikord såsom puls, taktart, ackord, novärden, tonhöjd.	- Kan utläsa en rytm från noter. - Kan utläsa enklare melodier från ett notsystem.	- Kan skriva ner en rytm utifrån ett lyssningsexempel. - Kan notera en melodi
Lyssna	-	- Kan höra skillnad på moll och dur. - Hör skillnad på en låts olika delar (vers, refräng, etc.)	- Hör skillnad på moll och dur. - Kan urskilja olika instrument i en låt.	- Kan göra jämförande iakttagelser. - Kan höra skillnader i en låts olika delar.
Eget ansvar	- Deltar på lektionerna.	- Deltar aktivt på lektionerna.	- Tar ansvar och är lyhörd i ensemblespel - Kan reflektera över det gemensamma musicerandet.	- Har känsla för det musikaliska samspillet (tempo, harmoni, melodi). - Använder sin kunskap för att hjälpa andra. - Bidrar med kreativa idéer till det gemensamma musicerandet.

(Hedvig Nilsson 2009, Lemshaga Akademi, Värmdö)